

éliká kneževína Erdeljská je vzhodná mejná višava našega cesarstva, obdana na vseh stranéh z gorami. Na zahodnej meji so Rudné gore (Erzgebirge), po drugod pa jo oklepajo in prepezajo Karpati, katerih južno vejo imenujemo erdeljske Alpe. Dežela nema velikih ravnin, toliko več pa dolin, vzlasti ob rekah. Erdeljske reke se stekajo ali v Tiso, ali pa, kakor Aluta, naravnost v Dunav. Podnebje erdeljsko je po različnih krajih dežele zeló različno, v obče pa lahko rečemo, da je zmérno toplo. Dežela je zeló bogata zlatá in solí; zlatá se tú več pridobi, nego po vseh drugih avstrijsko-ogerskih kronovinah. Pa tudi drugih kovin daje obilo ta dežela, recimo: srebra, bakra, železa in svinca. V notranjih krajih Erdelja kopljejo kaméno sol, ob severnej strani pa rujejo izvrstne mlinske kamene. Plóдне orálne zemlje imajo Erdeljci le malo, ker je dežela preveč gorata; pa še to, kar je plóдне zemlje, obdelana je slabo, zato se žíta ne pridela toliko, da bi ga bilo dosti za domače potrebe. Razven mrzlih goratih krajev sejejo povsod najbolj turšico, iz katere si Rumuni pripravljajo svoje narodne jedí. S pridelovanjem vina se pečajo posebno po dolinah Moriša, Trnave in Era ter napravijo še dosti dobre pijače, da-si premalo za vso deželo. Omeniti nam je še treba konjerejo, posebno pri Erdeljcih nemške narodnosti. Erdeljski konji so čistega plemena ter povsod v velikej ceni, ker so zeló urni in trdni. V teh konjih prekosé Erdeljci vse druge dežele našega cesarstva. Pa tudi veliko lepe goveje živine, vzlasti ovac imajo Erdeljci. V notranjih krajih Erdelja redé tudi bivole, a to zaradi tega, ker jim daje ta živina obilo dobrega mleka. Najpoglavitnejši dobiček pa imajo od ovac. Volno prodajejo v vnanje dežele. Iz mleka si pripravljajo sir, meso pa jedó ali prodajejo. Iz ovčjih kož si narejajo zimsko obleko, da jih varuje mraza. Največ ovac imajo po južnih mejnih gorah.

Po narodnosti se ločijo erdeljski prebivalci v Rumune, Magjare, Nemce, Cigane, Žide in Armence; nekaj malega je tudi Bolgarov in Italijanov (Furlanov).

Rumuni živé malo ne po vsej zahodnej polovici Erdeljske zemlje, ter so po veri katoličani vseh treh obredov, t. j. rimskega in grškega obreda in pa pravoslavni kristjani. Nemei so većinoma protestantje. Rumunke tkó volno od ovac za domačo narodno obleko, ki se jim prav lepo podá, kakor to vidite na sliki, ki vam kaže Erdeljce v njihovej lepej narodnej noši.

Braševo (Kronstadt), Sibinj (Hermanstadt) in Kološvar (Klausenburg) so najimenitnejša mesta v Erdeljskej kneževini.

I. T.

Kmečki deček podučí tujca brezverca.

Ujtec pride po cesti, deček iz šole gredé ga sreča. Spodobno se mu odkrije in še lepše po krščanski pozdravi, kakor so ga v šoli učili in kakor je vže tolikokrat od starišev slišal, rekoč: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“

Tujec brezverec stopi k dečku, ker se mu je zdel v kljub krščanskemu pozdravilu zeló bistroumen, in ga vpraša: „Deček, kako ti je imé?“

Deček: Janez mi je imé.

Tujec: Kaj so tvoji stariši.

Deček: Moji stariši so kmetje. Mati po zimi predejo in mi marsikaj lepega povedó ter me moliti učé; oče pa orodje tešejo in pripravljajo za vzpomlad, da morejo polje obdelovati. V časih pa tudi kaj družega delajo, kar je ravno potrebno.

Tujec: Ali tudi oče kaj molijo?

Deček: Tudi oče molijo, pa še celó naprej, a mi drugi lepo za njimi. Tudi v cerkev gredó in mene s seboj vzamejo. Vselej me pokarajo, če se v cerkvi lepo ne zadržim.

Tujec: Ali jim tudi kaj delati pomagaš?

Deček: Meni pravijo, da moram v šoli lepo slušati in se pridno učiti, da bodem kaj znal, kadar odrastem. Kadar domóv pridem, takój me vprašajo, česa smo se učili v šoli. Potlej mi ukažejo, naloge lepo izdelati, ter se naučiti vse, kar so nam v šoli gospod učitelj naložili. Kadar vse to opraviš, dajó mi še kako drugo primerno delo.

Tujec: Ti si pač velik siromak; še tako mlad, pa moraš vedno le delati ter se ne smeš prav nič v prostej naravi poigrati. Vzpomladi ptički tako lepo pojó, po travnikih cvetó krasne cvetice in pisani metuljčki veselo po njih frfetajo. Vse se veseli vzpomladanskega življenja, samó tebi, kakor vidim, tvoji stariši ne dovolijo takega nedolžnega veselja!

Deček: Lani, ko je bilo še lepo in gorko, vzeli so me oče s seboj v gozd. Šla sva mej zelenimi travniki; jaz sem trgal cvetice, kolikor sem jih hotel, ker sva hodila počasi. Samó to so mi rekli oče, da ne smem po travi hoditi, ker bi se delala kvara. Nu, jaz po travi nisem hodil, ker sem tudi tako lahko dosti cvetic nabral. Iz cvetic sem napravil lep venec, in ga doma djal okolo podobe Matere Božje. Tudi mi so oče povedali, kako se ta in óna cvetica imenuje. Jaz sem jih vprašal, kako je to, da je ta cvetica taka, óna zopet vsa drugačna, in zakaj ta takó lepo diši, óna druga pa ne? Rekli so mi, da je Bog vse tako modro ustvaril in da mora vse tako biti, kakor ljubi Bog hoče. Bog je vsemogočen, rekli so mi. Marsikaterega lepo pisanega, belega in rumenega, pa tudi črno-lisastega metulja sem videl. „Oče, glejte! kakšen je óni metulj,“ dejal sem jim, a oče so mi povedali, kako se mu pravi, ter so rekli, da so metulji krivi kvarljivih gosenic, ki nam objedajo ovočno drevje po sadovnjakih. Povedali so mi tudi nekatere ptice, ki pobirajo gosenice ter so zato zeló koristne. Rekli so, da takih ptičkov loviti ne smem. Pokazali so mi tudi nekaj hrostov in mi povedali, kako se jim pravi in čemu so. Oče vse bolje vedó, kakor mi otroci, zato pa tudi najraje z očetom hodim, ker se marsikaj lepega naučim od njih.

Tujec: Ali greš zdaj iz šole?

Deček: Dà, iz šole grem.

Tujec: Česa ste se danes v šoli učili?

Deček: Učili smo se danes krščanski nauk in sicer od božjih lastnosti.

Tujec: Povej mi vender, Janez, kako je to, da je Bog neskončno popolnoma bitje, pa vender nima telesa?

Deček: Tako je, kakor pravite. Bog je duh, bitje, ki ima najbolj popolnoma um in najboljšo voljo, telesa pa ne. Ako bi Bog imel tako telo, kakeršno

imamo mi, imel bi okove in bi ga vsi tisti lahko uklenili, kateri ne marajo zanj. Ker pa nima telesa, zato je pa prost, in ga ne more nihče ukleniti in v ječo zapreti, ali pa še celó umoriti.

Tujec: Ali bi bil tudi ti rad brez telesa?

Deček: O, rad bi bil brez takega telesa, kakeršnega imam zdaj, ker bi mi ne bilo treba prebijati lakote, žeje, mraza, vročine in še marsikatero druge nezgode.

Tujec: Zakaj pa je Bog človek postal?

Deček: Bog je zató človek postal, da nas je odrešil od večnega pogubljenja.

Tujec: Ali vidiš, Bog ima torej vender telo.

Deček: Dà, ima ga, presveto Rešnje Telo. Bog Sin ima dušo in telo, ker je Bog ód vekomaj ob času človek postal. Kot neskončno popolnoma bitje, rekli so gospod katehet, se Bog ne izpreminja, ostane vedno tisti. Zato pa je dušo in telo privzel ter neločljivo s svojo božjo natoro zjedini. Bog se ni prav nič izpremenil, ker je človeško natoro privzel, le človeška natora je s tem povelšana.

Tujec: Kdo te je vsega tega takó naučil? In povej mi še, kako je to, da je Jezus Kristus po vseh cerkvah, kder se hrani sv. Rešnje Telo, tudi s telesom ob jednom pričujoč?

Deček: To je pa zopet zato, ker brezverci Boga ne morejo ukleniti in v jedno samo ječo zapreti. Tudi mu noben človek postave dati ne more, ker On je Bog, kateremu služi tudi prostor, daljava in širjava, visočina in globočina. Njemu se mora vse podvreči. To je pa njemu kaj lahkega, ker nas vse, tudi brezverce in največje grešnike, neizrečeno ljubi. Zato so mi mati dejali, da ne smem nikogar zaničevati.

Tujec gre zamišljen svoj pot, a deček se poda vesel v očetovo hišo.

P. Ogrin.

Kralj in njegovi trije sinovi.

 Bil je kralj, ki se je pa vže zeló postaral. Necega dne pokliče svoje tri sinove k sebi in jim govori: „Sinovi moji! prestar sem vže, da bi mogel še dalje kraljevati; pa tudi čutim, da mi ne bode več dolgo živeti. Vse tri ljubim z enako ljubeznijo, a vender bode samó jeden naslednik mojemu prestolu. Težko mi je soditi, kateri bi bil najvrednejši. Idite torej po svetu in vsak poskusi svojo srečo. Oni, kateri mi prinese najdražje darilo, bodi naslednik kralju, svojemu očetu.“

Sinovi se razidó. Vsak se nadeja poiskati najdražjega darila, ter postati naslednik očetu in kralj mogočne kraljevine. Najstarejši sin si ne pomišlja dolgo. Znal je, da so njegovemu očetu dragi kameni zeló všeč. Zatorej gre k dragotinarju, kupi si najdražji demant in ga nese očetu. Oče ta dragoceni dar vzprejmó z veseljem in ga spravijo.

Drugi sin si misli: Krona mojega očeta je vže zastaréla; če bodem jaz naslednik kraljevemu prestolu, premalo se bode blestela na mojej glavi. K zlatarju grem ter naročim krono, lepšo od vsake druge kraljeve krone.